

CONGRES STEUNPUNT OPLEIDINGSSCHOLEN

'OP WEG NAAR EEN DUURZAME OPLEIDINGSSCHOOL'

MET DE JUISTE INGREDIËNTEN KLAAR
VOOR DE TOEKOMST

Steunpunt Opleidingsscholen PO/VO

Steunpunt Opleidingsscholen ondersteunt (academische) opleidingsscholen – als samenwerkingsverband van schoolbesturen, scholen en lerarenopleidingen – bij het versterken van onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling. Een steunpunt van, voor en door opleidingsscholen dat bijdraagt aan de professionalisering van leraren, de ontwikkeling van scholen en het versterken van schoolbesturen in het primair- en voortgezet onderwijs.

Voor vragen en meer informatie over Steunpunt Opleidingsscholen kunt u terecht bij:

PO-Raad

Projectleiders: Jos van der Pluijm en Gea Spaans
steunpuntopleidingsscholen@poraad.nl • 030 – 31 00 933

VO raad

Projectleider: Nienke Wirtz
steunpuntopleidingsscholen@vo-raad.nl • 030 – 232 48 00

www.steunpuntopleidingsscholen.nl

Steunpunt
Opleidingsscholen

VO RAAD

PO RAAD

PROGRAMMA 31 MEI

13.00 – 13.30 uur	Ontvangst met koffie en thee
13.30 – 14.40 uur	Opening en lezing
14.40 – 15.00 uur	Pauze
15.00 – 16.15 uur	Inhoud en praktijk
16.15 – 16.30 uur	Wissel
16.30 – 17.45 uur	Inhoud en praktijk
17.45 – 19.00 uur	Afsluiting met borrel

KEYNOTE

PETER VAN DER WEL

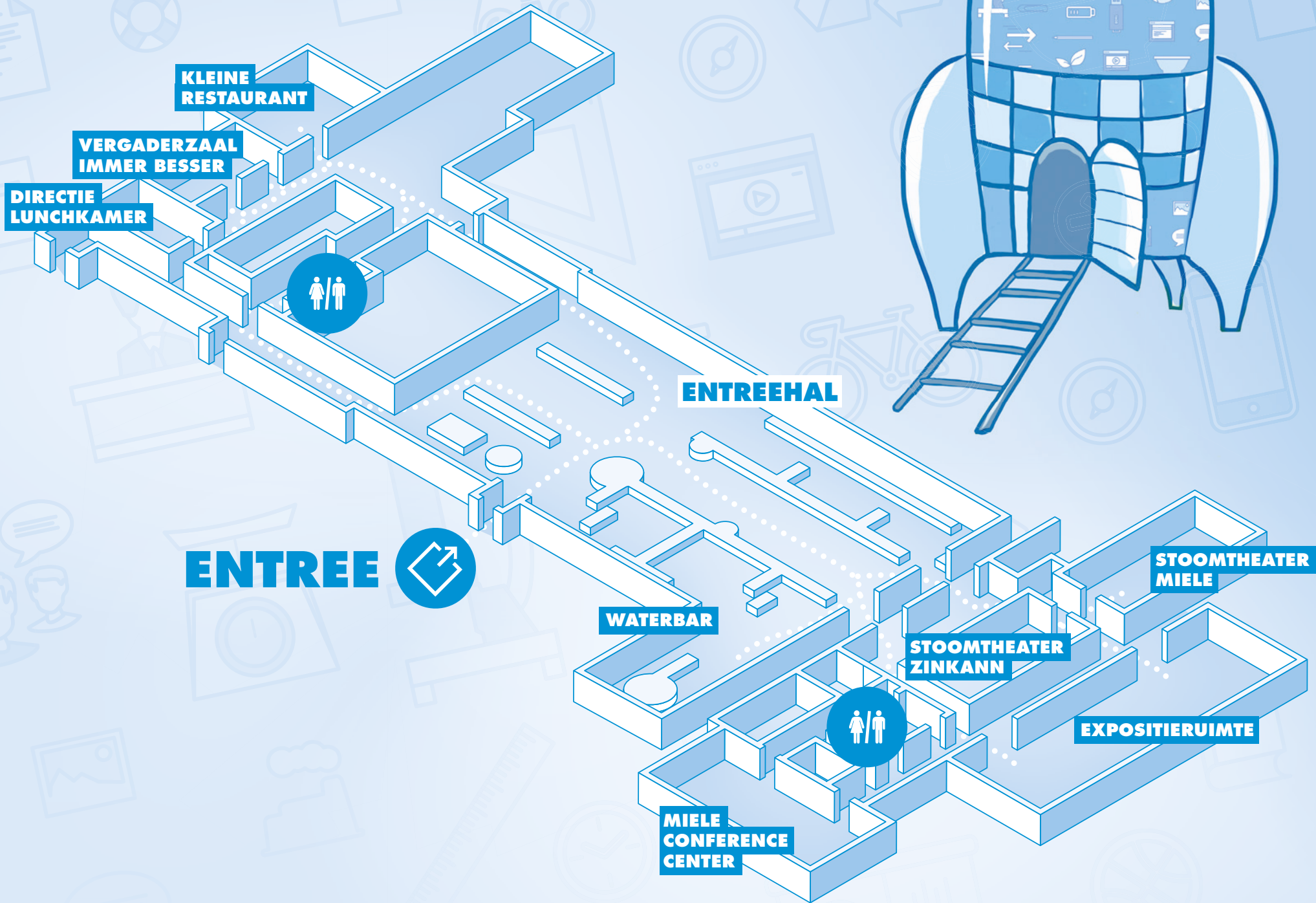
Bent u benieuwd wat er de komende jaren allemaal op ons afkomt? Wilt u weten hoe het onderwijs moet inspelen op de snel veranderende samenleving? Hoe kunnen we onze mensen nú opleiden in de school om goed voorbereid te zijn op alle ontwikkelingen?

Peter van der Wel heeft mogelijk het antwoord hierop. Van der Wel heeft als futuroloog en econoom zijn sporen verdiend als toekomstverkenner. In een visuele presentatie biedt Van der Wel ons een kijkje in de nog onbekende toekomst. Hij laat zien welke ontwikkelingen er op ons afkomen, wat dat mogelijkwijs zal betekenen voor ons allen, en waarom dat zo zal zijn. Peter houdt van de toekomst. Een lezing van Peter van der Wel is behalve humoristisch en leerzaam ook een echte 'wake up call'. U krijgt hiermee een (blijvende) nieuwe kijk op heden en toekomst.

Peter is auteur van verschillende boeken over de toekomst en is lid van de World Future Society en vicevoorzitter van de Dutch Future Society.

PLATTEGROND MIELE EXPERIENCE CENTER

BLOKKENSHEMA

ZAAL	13.00	13.30	14.40	15.00	15.30	15.45	16.15	16.15	16.30	17.00	17.15	17.45	17.45
WATERBAR	KOFFIE & THEE		KOFFIE & THEE					SMOOTHIE					
ENTREEHAL													BORREL MET FINGERFOOD
MIELE CONFERENCE CENTER LINKS		OPENING EN LEZING PETER VAN DER WEL		5. WERKPLEKCURRICULUM					4. BEGELEIDEN EN BEOORDELEN TOEKOMSTBESTENDIG				
MIELE CONFERENCE CENTER RECHTS				1. CO-TEACHING					1. CO-TEACHING				
STOOMTHEATER MIELE				3. HRD EN OPLEIDEN IN DE SCHOOL					2. ONDERZOEK NAAR PRAKTIJKONDERZOEK				
STOOMTHEATER ZINKANN				6. BOUNDARY CROSSING					6. BOUNDARY CROSSING				
IMMER BESSER LINKS				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 15	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 15			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 22	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 22				
IMMER BESSER RECHTS				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 6	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 6			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 7	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 7				
KLEINE RESTAURANT TAFEL A				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 9	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 9			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 18	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 18				
KLEINE RESTAURANT TAFEL B				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 12	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 12			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 27	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 27				
KLEINE RESTAURANT TAFEL C				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 13	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 13			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 1	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 1				
KLEINE RESTAURANT TAFEL D				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 14	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 14			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 26	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 26				
DIRECTIE LUNCHKAMER				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 3	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 3			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 4	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 4				
EXPOSITIERUIMTE TAFEL A				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 20	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 20			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 5	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 5				
EXPOSITIERUIMTE TAFEL B				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 2	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 2			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 8	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 8				
EXPOSITIERUIMTE TAFEL C				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 10	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 10			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 16	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 16				
EXPOSITIERUIMTE TAFEL D				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 11	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 11			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 17	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 17				
EXPOSITIERUIMTE TAFEL E				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 23	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 23			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 21	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 21				
EXPOSITIERUIMTE TAFEL F				PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 25	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 25			PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 24	PRAKTIJK IN-ZICHT NR. 24				

COLLEGETOURS

Tijdens de twee rondes verzorgen experts inspirerende collegetours. Hieronder vindt u een korte beschrijving van de collegetours die u kunt bijwonen.

1. CO-TEACHING

(LET OP – COLLEGE IN HET ENGELS)

Dr. Catherine Howerter (Assistent Professor Teaching and Learning, Georgia Southern University)

PO/VO

RONDE 1 + 2: 15.00–16.15 + 16.30–17.45 UUR

MIELE CONFERENCE CENTER RECHTS

One way to strengthen the development of a teacher candidate is through the use of co-teaching. Co-teaching can ease the stress and increase learning for teacher candidates. Co-teaching includes teacher candidates working together with classroom teachers and their peers. This presentation will provide an overview of co-teaching, including the models and strategies. Participants will leave this presentation with: (a) an understanding of the foundations of co-teaching, models and strategies, (b) how to implement co-teaching with teacher candidates, and (c) ideas for planning and organizing successful co-teaching experiences with PDS partners.

2. ONDERZOEK NAAR PRAKTIJKONDERZOEK

Janneke van der Steen (Onderzoeker bij het Kenniscentrum Kwaliteit van Leren bij de HAN) Anje Ros (Lector Leren en innoveren bij Fontys HKE)

PO/VO

RONDE 2: 16.30–17.45 UUR

STOOMTHEATER MIELE

In dit college gaan we in op onderzoek naar het effectief inzetten van praktijkonderzoek in de school, gericht op professionalisering, onderwijsverbetering en schoolontwikkeling. We lichten toe wat uit de literatuur bekend is over (soorten) praktijkonderzoek en de opbrengsten ervan en over condities en succesfactoren. Vervolgens gaan we met u in discussie over de haalbaarheid van het realiseren van deze opbrengsten en de bijbehorende condities en succesfactoren. Dit doen

we aan de hand van posters over praktijkonderzoek uitgevoerd op academische opleidingsscholen.

3. HRD EN OPLEIDEN IN DE SCHOOL

Rob Poell (Professor of Human Resource Development, Tilburg University) en Marjan Vermeulen (Professor dr bij Open Universiteit)

PO/VO

RONDE 1: 15.00–16.15 UUR

STOOMTHEATER MIELE

Uitgangspunt in deze collegetour zijn de praktijkervaringen met HRD in de eigen school. Deze ervaringen worden geïnventariseerd en geplaatst binnen de huidige theorieën over het leren in en van organisaties. HRD kan vanuit verschillende perspectieven worden benaderd, zo zijn er bijvoorbeeld individuele HRD-instrumenten en collectieve, meer of minder doelgerichte interventies, top-down of bottom-up, al dan niet specifiek voor Ois. Bij deze verkenning van ingebrachte praktijken en de vragen die erbij naar voren komen bespreken we passende theorieën en uitkomsten van onderzoek. Bedoeling van de collegetour is te inspireren en nieuwe HRD-praktijken zich juist door Ois te laten ontwikkelen.

4. BEGELEIDEN EN BEOORDELEN

TOEKOMSTBESTENDIG

Paul Hennissen (Lector Opleiden in de school) en Chris Kroeze (Lerarenopleider/Onderzoeker)

PO/VO

RONDE 2: 16.30–17.45 UUR

MIELE CONFERENCE CENTER LINKS

De toekomstige behoeften van onze scholen zijn onvoorspelbaar en de snelheid van het veranderen in het onderwijs neemt toe. Het is daarom voor zittende en aankomende leraren van groot belang met die veranderingen te kunnen omgaan. Dit betekent dat een leraar -naast bezit van een hoeveelheid basiskennis- zelfverantwoordelijkheid kan nemen, geëngageerd is en reflectievaardigheden kan hanteren. Dit stelt inhoudelijke en organisatorische eisen aan de inrichting van het Opleiden in de School. De inhoudelijke eisen gaan over het leren op basis van realistische problemen, vakoverstijgend leren en

evalueren van de manier van werken. Organisatorische eisen hebben betrekking op mogelijkheid voor persoonlijke leerroutes, EVCs en flexibele leerroutes.) Hoe bereiden we onze (aankomende) leerkrachten voor en wat betekent dit voor begeleiding, beoordeling en de context waarin leerkrachten leren? Tijdens deze Collegetour gaan we met elkaar op zoek naar de antwoorden op deze vragen.

5. WERKPLEKCURRICULUM: VERDIEPEN

VAN SAMEN IN DE SCHOOL OPLEIDEN

Miranda Timmermans (Lector Pabo Avans Hogeschool), Jeroen Onstenk (Lector bij Hogeschool InHolland)

PO/VO

RONDE 1: 15.00–16.15 UUR

MIELE CONFERENCE CENTER LINKS

Laten we eens stellig beginnen: het is nu echt tijd om samen opleiden naar een hoger niveau te brengen. Dat we samen kunnen werken aan opleiden, dat we samen studenten goed kunnen begeleiden en dat we goede kunnen begeleiders kunnen trainen, dat is inmiddels wel bekend. De uitdaging ligt nog steeds in het 'gebruiken' van, waar samen opleiden ooit om begonnen is, de authentieke situatie van de werkplek. In deze collegetour betogen we, onderbouwen we én werken we uit dat dit kan door te starten met het serieus te gaan bouwen aan een werkplekcurriculum. Een werkplekcurriculum bestaat uit alle activiteiten en leermogelijkheden die vanuit de opleidingsschool gericht worden aangeboden aan de student om zijn leren te optimaliseren. We gaan in op begrippen als affordance, agency en begeleiding. Met dat als basis bouwen we verder en kijken we nadrukkelijk naar opleiden op de werkplek, het verbinden van theorie en praktijk, het verbinden van leren in twee verschillende omgevingen en de rol van de diverse opleiders en begeleiders. Natuurlijk verbinden we dit alles met het leren en opleiden op het instituut. Het is immers samen opleiden.

6. BOUNDARY CROSSING HET

POTENTIEEL EN DE UITDAGING VAN

(ACADEMISCHE) OPLEIDINGSSCHOLEN

Sanne Akkerman (Universitair Hoofddocent afdeling Educatie, Universiteit Utrecht)

PO/VO

RONDE 1 + 2: 15.00–16.15 + 16.30–17.45 UUR

STOOMTHEATER ZINKANN

In dit college wordt een schets gegeven van het internationale onderzoek dat met name sinds 15 jaar wordt gedaan naar boundary crossing, dat wil zeggen naar alle situaties waarin mensen, individueel of in groepsverband, te maken krijgen met verschillende praktijken en perspectieven. Deze kunnen betrekking hebben op verschillende disciplines, domeinen, professies, culturen of organisaties. Vanuit dat licht wordt ingegaan op de uitdaging waar opleidingsscholen, en temeer nog de academische opleidingsscholen, voor staan: hoe overbrugt men de grenzen van opleiding, onderwijs en onderzoek. Aan de hand van twee meerjarige studies van een PO en een VO scholennetwerk, laten we zien welk leerpotentieel er te behalen is, maar ook welke factoren daarbij in de weg kunnen staan, en hoe daarop geanticipeerd kan worden.

PRAKTIJK IN-ZICHT

Tijdens de interactieve Praktijk In-Zicht-Sessies presenteren opleidingsscholen uit het po, vo en mbo hun good practice.

1. PROFESSIONALISERING VAN

DE WERKPLEKBEGELEIDERS

Sofie Eisenburger (Projectleider AOS Alliantie VO & Notre Dame)

VO

RONDE 2A: 16.30–17.00 + 2B: 17.15–17.45 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL C

Met een serie workshops voor werkplekbegeleiders op de acht scholen van de AOS Alliantie VO & Notre Dame, wordt serieus werk gemaakt van de professionalisering van werkplekbegeleiders (wpb).

De workshops zijn ontwikkeld in samenwerking met de lerarenopleidingen en hebben een verplichtend karakter. De workshopthema's sluiten aan bij de ontwikkelingen die binnen de AOS gaande zijn. De thema's van de workshops zijn o.a.: begeleiding en beoordeling van leerwerktaken, schrijven van een woordrapport, de leerroutekaart en de weekreflectie, begeleiden met behulp van video, koppeling opleiden en onderzoek, koppeling theorie en praktijk, de pedagogische competentie.

2. HET MERID-MODEL

Claudia van Betuw (Schoolopleider SBO De Boemerang) en Mieke Groten (Instituutopleider De Nieuwste PABO)

PO/VO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL B

Bij de begeleiding van studenten op de werkplek is het van belang dat er sprake is van een match tussen de aanpak van de mentor en kenmerken en behoeften van de student. Deze 'M(atch)-factor' is echter niet altijd aanwezig. Om een productieve begeleidingssituatie op te bouwen is het belangrijk dat de mentor over een flexibel repertoire aan begeleidingsvaardigheden beschikt. Het MEntor Rollen In Dialogen (MERID) model helpt het rolgedrag van mentoren in kaart te brengen. In dit model worden op basis van twee dimensies 4 basisrollen van mentoren in begeleidingsgesprekken onderscheiden. U maakt kennis met het model, brengt uw eigen rolprofiel in kaart en wij laten u zien welke mogelijkheden dit model biedt voor het begeleiden van studenten en het ondersteunen van mentoren.

3. VAN EEN POSITIEVE PRAKTIJKERVARING NAAR EEN CONCRETE LEERERVARING

Bob Koster (Lector Fontys lerarenopleiding Tilburg), Mieke van Hout (Schoolopleider Fioretti College Veghel), Tom Adams (Lerarenopleider Fontys Tilburg) en Ton Denissen (Lerarenopleider PTH Fontys Tilburg)

VO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

DIRECTIE LUNCHKAMER

In de lerarenopleiding wordt middels reflectie veel aandacht besteedt aan de problemen waar aanstaande leraren tegen aan lopen. Nieuwe inzichten over leren wijzen op het belang van aandacht voor positieve ervaringen voor hun ontwikkeling. In het kader van samen opleiden is een methodiek ontwikkeld waarin studenten uitgedaagd worden om van positieve ervaringen leerervaringen te maken door o.a. de kern in hun positieve ervaring(en) te benoemen, die te verbinden met kernkwaliteiten, met het beeld van anderen en een link te leggen met theorie. Het effect van de methodiek is door middel van praktijkonderzoek onder ruim 20 studenten in kaart gebracht.

4. GOOD PRACTICES VAN SAMEN OPLEIDEN OP DE WERKPLEK

Bob Koster (Lector Fontys lerarenopleiding Tilburg), Régie Driessen (Programmamanager Samenwerkingsverbanden at Instituut voor Leraar en School van de HAN), Michel Panis (Regiomanager externe betrekkingen Hogeschool Rotterdam), Karin Slot (Coördinator externe betrekkingen Hogeschool van Amsterdam) en Tim Kuipers (Productmanager werkplekleren Hogeschool Utrecht)

VO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

DIRECTIE LUNCHKAMER

In het kader van samen opleiden worden in de praktijk voortdurend zinvolle en vooral ook betekenisvolle leeractiviteiten voor studenten ontwikkeld. En die worden ook vaak verzorgd door teams waarin medewerkers van het scholenveld en medewerkers van lerarenopleidingen vertegenwoordigd zijn. Een kleine twintig voorbeelden van ontwikkelde leeractiviteiten zijn verzameld vanuit verschillende samenwerkingsverbanden voor vo. Die goed

practices geven een beeld van de manier waarop aan het werkplekcurriculum ten aanzien van opleiden in de school invulling wordt gegeven. We geven zowel een indruk van de verzamelde good practices als welk beeld daaruit ten aanzien van het werkplekcurriculum naar voren komt.

5. ROUTE NAAR NATUURLIJKE INTEGRATIE PRAKTIJK EN THEORIE

Audrey de Booij (Instituutopleider ILS-HAN), Hedi Jansen (Schoolopleider Pax Christi College AOS Alliantie & Notre Dame des Anges)

PO/VO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL A

Al jaren proberen we studenten en werkplekbegeleiders aan de hand van opdrachten/leerwerktaken te bewegen om theorie en praktijk te koppelen. Leerwerktaken werken echter pas goed wanneer ze niet worden ervaren als 'taak erbovenop' maar als logische input voor het primaire leerproces. Reden om verslagen overboord te gooien en leerwinst in de weekreflectie op te nemen. Het primaire leerproces, inclusief leerwerktaken en weekreflectie, hebben we samengevat in een leerroutekaart. Dit instrument leidde tot een effectievere dialoog tussen werkplekbegeleiders, studenten en opleiders, met als gevolg dat studenten theorie op een meer natuurlijke, meer betekenisvolle manier zijn gaan inzetten in de praktijk.

6. KENNISWERKPLAATSEN: SAMEN ONDERZOEKEN

Mariska Jansen (Programmaleider Partnerschap in Opleiding en Ontwikkeling bij de Marnix Academie) Barbara de Kort (Voorzitter Stuurgroep Marnix Innovatiecentrum) en Lesley de Groot (Directeur van Het Drieliuk in Almere)

PO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

IMMER BESSER RECHTS

Als vervolg op de praktijk van de academische opleidingsschool is het partnerschap van de Marnix Academie begonnen met vijf Research & Designgroepen of kenniswerkplaatsen. In deze

R&D groepen of kenniswerkplaatsen doen leraar-onderzoekers uit het basisonderwijs, studenten, docent-onderzoekers van de lerarenopleiding onder leiding van een senior onderzoeker praktijkgericht onderzoek. De onderzoeksvraag komt altijd voort uit de beroepspraktijk van de basisschool of van de lerarenopleiding. We werken vanuit een overkoepelend onderzoeksprogramma met als centraal thema: leren en onderwijzen in de 21ste eeuw. De vijf Research & Designgroepen houden zich bezig met vragen rondom 'flow' in leren, de rol van eigenaarschap in leren en betekenisvol stel- en schrijfonderwijs.

7. SAMEN PROFESSIONEEL OPLEIDEN, DUS 1 GEZAMENLIJK BEOORDELINGSFORMULIER

Fanny Rietveld (Schoolopleider Almeerse Academische opleidingsschool VO)

VO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

IMMER BESSER RECHTS

De Almeerse Academische opleidingsschool is een samenwerkingsverband tussen zeven VO-scholen en vier lerarenopleidingen, waarvan drie tweede graad opleidingen. Vanuit een gezamenlijk vastgestelde visie worden alle tweede graadstudenten volgens dezelfde systematiek opgeleid en beoordeeld, ongeacht de lerarenopleiding waar zij studeren. Op de school is één instituutopleider aanwezig die verantwoordelijk is voor de beoordeling van alle tweede graadstudenten.

8. ONDERZOEK EN PRAKTIJK VERBONDEN DOOR DE ONDERZOEKSAGENDA

Marit Kruiskamp (Teacher leader de Rank en coördinator AOS Marcant-BSV) en Maarten Haalboom (Programmaleider Opleiden in de School Twente - vertegenwoordiger werkveld)

PO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL B

Binnen de drie academische opleidingsscholen van Marcant-BSV werken we met een onderzoeksagenda. In deze onderzoeksagenda zijn (vanuit het schoolplan), de twee of drie belangrijkste schoolontwikkelingen opgenomen. Per schoolontwikkeling is een aantal

onderzoeksvragen opgesteld die de school verder kunnen helpen in hun schoolontwikkeling. Deze onderzoeksvragen zijn onderverdeeld in kennisvragen, implementatievragen en borgingsvragen. Daarbij is per ontwikkeling kernachtig weergegeven wat er reeds is gedaan/onderzocht ten aanzien van het onderwerp. Door op deze wijze om te gaan met onderzoek en onderzoeksresultaten, wordt de schoolontwikkeling kwalitatief beter.

9. KLEUR BEKENNEN OP DE WERKPLEK VANUIT EEN DYNAMISCH CURRICULUM

Martine Derks (Programmaleider Samen Opleiden Hogeschool van Arnhem en Nijmegen)

PO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL A

Toekomstbestendige opleidingsscholen hebben baat bij een dynamisch curriculum binnen een opleidingsinstituut als zij de kwaliteit van het werkplekcurriculum willen versterken. Ook voor lerarenopleidingen is het een manier om studenten beter voor te bereiden op een veranderend werklandschap waarbinnen zij zichzelf moeten kunnen blijven ontwikkelen. In de presentatie gaat men in op de kenmerken van een dergelijk curriculum en wordt aan de hand van een concreet voorbeeld rondom opbrengstgericht werken verkent welke implicaties de ontwikkeling van een dergelijk werkplekcurriculum heeft voor het begeleiden en beoordelen van (toekomstige) leraren op de werkplek.

10. DE ONTWERPSTUDIO WOORDENSCHAT- ONTWERPGERICHT ONDERZOEK IN DE BASISCHOOL

Yolande Potjer (Opleidingsdocent Iselinge Hogeschool), Babet Möller (Interne opleider Christoffelschool) en Eline Seinhorst (Junior docent Iselinge Hogeschool)

PO/VO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL C

De ontwerpstudio is een curriculuminnovatieproject waarbij alle stagiaires, een aantal leerkrachten van een opleidingsschool en een aantal docenten van

de opleiding samenwerken aan een praktijkvraag van die school. De gehanteerde methodiek is die van het ontwerpgericht onderzoek. Bijzonder aan de ontwerpstudio is dat studenten uit alle leerjaren van de opleiding samenwerken, dat de betrokken leerkrachten en docenten ook in het projectteam deelnemen en dat feedback via Whatsapp worden gegeven. Tijdens de sessie gaan we in op de gehanteerde methodiek, op succesfactoren en op de aandachtspunten.

11. PROFESSIONELE IDENTITEITSSPANNINGEN OP DE WERKPLEK. HOE GA JE ERMEE OM?

Jeannette Geldens (Lector Betekenisvol Leren Onderwijzen Kempelonderzoekscentrum, projectleider Center of Expertise Persoonlijk Meesterschap (CEPM), Nancy van Maanen (Slb-regisseur, docent onderzoek en burgerschapsvorming Iselinge Hogeschool, projectlid Center of Expertise Persoonlijk Meesterschap (CEPM) en Herman Popeijus (Erelector Kempelonderzoekscentrum, Hogeschool de Kempel)

PO/VO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL D

Uit zowel de dagelijkse onderwijspraktijk als uit onderzoek is bekend dat leraren professionele identiteitsspanningen ervaren op de werkplek. Leraren ervaren in de beroepsuitoefening dan een conflict tussen wat zij persoonlijk relevant vinden (persoonlijke dimensie) en wat zij relevant vinden voor hun beroep (professionele dimensie). Professionele identiteitsspanningen kunnen zorgen voor gevoelens van onzekerheid, verlies aan passie, betekenisvolheid, betrokkenheid en controle over eigen handelen. Op drie lerarenopleidingen (Kempel, CHE en Iselinge) is onderzocht welke professionele identiteitsspanningen (aanstaande) leraren op de werkplek ervaren en hoe ze hiermee konden leren omgaan. Graag delen wij met u de opgedane kennis en inzichten aan de hand van de ontwikkelde Toolboxproducten.

12. EEN RIJKE LEEROMGEVING VOOR STUDENTEN EN LEERKRACHTEN

Heidi Rubingh (Projectleider Academische Opleidingsschool PO Noord-Nederland) en Ria Logtenberg, (docent PA Hanze Hogeschool Groningen)

PO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL B

Opleiden in de school: in het derde studiejaar behalen studenten de leerresultaten van een aantal curriculumonderdelen in de rijke leeromgeving van de opleidingsschool en niet op het opleidingsinstituut. De student wordt daarin begeleid door de oplis. Deze begeleider begeleidt binnen het gehele samenwerkingsverband studenten van de Hanzehogeschool in nauwe samenwerking met de instituutbegeleider voor wat betreft de voortgang van de studenten. Het samenwerkingsverband heeft hier bewust voor gekozen om studenten te ondersteunen en te leren wat het is om continu bezig te zijn met 'leren is veranderen, een leven lang leren'. Praktijkgericht onderzoek: Binnen het samenwerkingsverband verschillen de scholen sterk in de organisatie van het praktijkgericht onderzoek. Welke kwaliteitscriteria vinden wij belangrijk? We willen de meest succesvolle vorm delen en ook aangeven hoe wij succesvolle vormen verder willen delen in het samenwerkingsverband en borgen.

13. SAMEN EEN LEVEN LANG LEREN ALS PROFESSIONAL

Marie-Louise van Lieshout (Lieshout Educatief Advies en Trainingen) en Claudia Lammerding (Projectleider leernetwerken voor startende leerkrachten in het PO van Partnerschap Opleiden in de School)

PO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL C

Professionaliseren van de startende leerkracht gaat verder nadat de starter met zijn diploma als startbekwame leerkracht zijn inductiefase in gaat op weg naar basisbekwaam. In het Partnerschap Opleiden in de School (POS) regio Den Bosch, Veghel, Tilburg, Eindhoven en Venlo zijn diverse schatten

bruikbaar gebleken om deze inductiefase samen vorm te geven. Denk aan het opzetten van leernetwerken, traineeship, een training voor starterscoaches, samenwerken tussen besturen, kruisbestuiving werkveld en opleiding en het samen beoordelen van het bekwaamheidsdossier wanneer het niveau basisbekwaam bereikt is. Kortom in deze sessie delen wij 'een leven lang leren' in het POS met u.

14. SAMEN ZORGEN VOOR KWALITEIT IN DE OPLEIDINGSSCHOOL

Marc Cobben (Directeur bs Het Palet, AOS Projectleider algemene samenwerking van Partnerschap Opleiden in de School)

PO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL D

Samen opleiden, samen een leven lang leren, dat is ook samen werken aan kwaliteit. Vanuit de kernwaarden verbinding, dialoog en eigenaarschap werken de diverse actoren binnen het Partnerschap Opleiden in de School (POS) in de regio 's-Hertogenbosch, Veghel, Tilburg, Eindhoven en Venlo aan kwaliteit. Om over kwaliteit en de daarbij gewenste ontwikkeling met elkaar in dialoog te kunnen gaan, hanteren we als instrument de door ons ontworpen 'ONTWIKKELSCAN'. Deze geeft, aan de hand van beschreven gedrag verdeeld over 4 fasen, de tools voor het gesprek over ontwikkeling en kwaliteit. Wij delen 'de ONTWIKKELSCAN' graag met u tijdens deze sessie.

15. HOUD AF EN TOE DE SCHOOL ONDERSTEBOVEN OM TE ZIEN OF ER NOG MEER IN ZIT

Jeanet Minks (Directeur van Academische basisschool KBS De Vlieger 2/4) en Ciska Doeleman (Projectleider Catent (A)OS en auditor)

PO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

IMMER BESSER LINKS

Binnen Catent is een lerende cultuur waarbinnen we onze eigen kwaliteit monitoren door elkaar feedback te geven en te leren van elkaar. Er zijn audits op alle scholen, waarbij een eigen ontwikkeld auditkader

wordt gebruikt. De audits hebben het karakter van een kwaliteitsaudit en richten zich op wat de school zelf doet aan kwaliteitszorg en hoe zij zichzelf verder kan verbeteren en ontwikkelen. Tegelijkertijd kunnen de uitkomsten worden benut in het kader van de verantwoording naar de omgeving en de Inspectie van het Onderwijs. Vandaar dat het kader aansluit op het toezicht door de inspectie nu en in de toekomst. Jeanet Minks vertelt haar ervaringen met de audit op haar school. Ciska Doeleman vertelt over het tot stand komen van de audits en haar eigen ervaringen als auditor. Vervolgens gaan we in op wat er met de uitkomsten van de audits gedaan wordt; wat leren we er van?

16. ACADEMISCH ONDERZOEK

BINNEN MIC-ONDERWIJS

Tineke Bruin (Directrice van academische basisschool De Ark te Espel), Eline Koiter (Academische studente De Ark te Espel), Renate Boons en/of Fianne Hemel (Leraren van De Ark te Espel)

PO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL C

Hoe integreren we de academische onderzoeken en dragen we bij aan duurzaam leren binnen het MIC-onderwijs (meervoudige intelligenties en coöperatief leren binnen een sterk klassenmanagement)? Het jongste academische onderzoek van Eline Koiter geeft hier een goede indruk van. Wat vindt de school belangrijk, welke prioriteiten zijn er, welke stappen worden er genomen en welke innovaties dragen hieraan bij? Op de Ark in Espel is de academische school in balans met de uitgangspunten van het MIC-onderwijs.

17. SAMEN OPLEIDEN – WERKEN IN LEERTEAMS

Marja Heerdink (Directrice van AOS De IJsselhof)

PO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL D

Tijdens deze sessie delen wij hoe het werken in leerteams is vormgegeven en wat het oplevert voor zowel de individuele leraren als de school. Hoe stimuleert u leraren in het doen van onderzoek, het creëren van een onderzoekende

houding en het bewerkstelligen van een onderzoekende cultuur op de scholen?

18. PROFESSIONALISERING EN

PRAKTIJKONDERZOEK IN DE

OPLEIDINGSSCHOOL: NAAR WENDBARE

PROFESSIONALS IN DE PRAKTIJK VAN OPLEIDEN

Pieter van den Bosch (Onderzoeksdocent) en Janita van Dorland (Projectleider OIDS en VSiO COG Drenthe)

PO/VO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL A

Vanuit de samenwerking OIDS en VSiO hebben Pabo Stenden en COG een professionaliseringsaanbod ontwikkeld waardoor de praktijk van de opleidingsschool wordt versterkt. Het praktijkonderzoek vervult hierin een belangrijke rol; docent, student en leerkracht werken gezamenlijk aan schoolontwikkeling. In deze sessie laten wij u zien hoe met behulp van een professionaliseringsaanbod voor leerkrachten en docenten de praktijk en onderzoek in de opleidingsschool worden versterkt.

20. LERAREN EN STUDENTEN

PROFESSIONALISEREN MET BEHULP

VAN DE DIGITALE STAMTAFEL!

Hans van der Linden (Coördinator van het opleidingsbureau van de ROWF)

PO/VO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL A

In het kader van de master opleiding professioneel meesterschap hebben 7 (onderzoeks) leraren van de Regionale academische opleidingsschool West Friesland (ROWF) een digitale stamtafel ontwikkeld die scholen van de ROWF in kunnen zetten in de professionele ontwikkeling van hun personeel en studenten. Deze stamtafel is een uniek middel dat participanten uitnodigt om met elkaar in dialoog te gaan over allerlei relevante en actuele onderwijskundige en opleidingsgerichte thema's. In de tafel zijn meer dan 30 interessante en praktische thema's opgenomen gebaseerd op eigen

praktijkonderzoek en gebaseerd wetenschappelijke inzichten. Tijdens deze sessie gaan we daadwerkelijk met elkaar aan de stamtafel in dialoog.

21. BORGING VAN DE KWALITEIT VAN DE

INDIVIDUELE OPLEIDINGSSCHOOL BINNEN HET

SAMENWERKINGSMODEL VAN DE HU PABO ITT

Willy van Dijk (Beleidsmedewerker Opleidingen, St voor KPOA e.o., AOS Utrecht-Amersfoort), Pascale Lucassen (Bovenschools opleidingscoördinator schoolbestuur, Trinamiek), Yvette ten Barge (Bovenschools opleidingscoördinator schoolbestuur, KPOA), Arien Hartog (Bovenschools opleidingscoördinator schoolbestuur, SPOU) en Henk Jacobs (Coördinator werkplekleren, HU pabo ITT)

PO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL E

Het samenwerkingsmodel van de HU pabo ITT kent een goede structuur. Tijdens de workshop richten wij ons vooral op dit onderdeel van de structuur: Elk schoolbestuur dat deelneemt aan de Opleidingsraad heeft een vertegenwoordiger op 'tactisch niveau' in het Bovenschool Opleiden in School overleg (BOiS) een bovenschools opleidingscoördinator. Voor de borging van de kwaliteit van de individuele opleidingsscholen wordt er een interne audit afgenomen. Deelnemers van het BOiS zijn de auditoren. Als leidraad voor de audit is er een Keurmerk Opleidingsschool ontwikkeld gebaseerd op de NVAO kwaliteitscriteria. Er is ruimte om dieper in te gaan op deze vorm van audits afnemen en het Keurmerk Opleiden in School als ontwikkelportfolio.

22. SAMENWERKEN IS SAMEN

DOEN EN SAMEN DENKEN

Margriet van der Werff (Schoolopleider en projectleider ROC Friesland College) en Lysbeth Brattinga (Instituutopleider en projectleider NHL Hogeschool)

PO/VO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

IMMER BESSER LINKS

NHL Hogeschool en ROC Friesland College volgen nadrukkelijk samen het pad van het creëren van een rijke leeromgeving voor de docent in opleiding. Samen opleiden heeft waarde voor alle betrokkenen en leidt tot beter onderwijs op beide instituten. Tijdens deze sessie delen wij onze aanpak met u: werkende weg en van onderop ontwikkelen, werken op drie niveaus, werken in duo's. Daarnaast gaan wij in op het verband tussen theorie en praktijk: hoe maken wij de verbinding op de werkplek, wat zijn onze uitgangspunten bij het leren van de docent in opleiding en hoe verhoudt zich dat tot het leren in teams, en tot slot hoe zoeken wij de verbinding tussen het curriculum en de praktijk.

23. SAMENWERKING VO-MBO

IN RPO RIJNMOND

Cynthia van Brussel (Coördinator Samen Opleiden, Zadkine College (MBO)), Sjoerd Hoekstra (Coördinator Samen Opleiden, Galilei Onderwijsgroep (VO)) ... en een student!

VO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL E

RPO Rijnmond is een gloednieuwe opleidingsschool waarin drie clusters (34 scholen) uit de regio Rijnmond vertegenwoordigd zijn. De opleidingsschool werkt samen met de lerarenopleiding van de Hogeschool Rotterdam en met de ulo's ICLON (Leiden) en SEC (Delft). Waarin deze opleidingsschool uniek is, is de samenwerking met elke leerweg uit het tweedegraads gebied. Ook vmbo-groen, het praktijkonderwijs en het mbo nemen een volwaardige positie in. Wat hiervan de meerwaarde is en hoe wij dit realiseren zetten wij tijdens deze sessie uiteen.

24. LESSON STUDY ALS PRAKTIJKONDERZOEK IN DE LERARENOPLEIDING

Carien Bakker (Vakdidacticus Nederlands) en Siebriek de Vries (Lerarenopleider en projectleider Lesson Study); beiden werkzaam bij de Lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen

PO/VO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL F

Lesson Study in de lerarenopleiding als invulling voor het praktijkonderzoek biedt de mogelijkheid om de eeuwige kloof tussen theorie – praktijk en tussen de opleiding – school te overbruggen. Het Lesson Study-team, bestaande uit student, vakcoach en eventuele andere sectiegenoten, heeft klassen in dezelfde jaarlaag, en ontwikkelt gezamenlijk een onderzoeksles. Deze les wordt achtereenvolgens in de eigen klassen gegeven en bij elkaar geobserveerd. De vakdidacticus geeft advies op aanvraag en observeert ook één les. In dit Lesson Study-model krijgt de student de gelegenheid om de denkprocessen van ervaren collega's te exploreren; daarnaast biedt het de vakcoach zelf, en indirect ook de school, allerlei ontwikkelkansen.

25. IS ER IETS TE LEREN VAN SAMEN OPLEIDEN IN HET MBO?

Esther Leefink (Projectmanager Samen Opleiden Landstede)

VO

RONDE 1A: 15.00-15.30 + 1B: 15.45-16.15 UUR

EXPOSITIERUIMTE – TAFEL F

Studenten van de 2e-graads lerarenopleiding worden voorbereid voor een baan zowel in het VO als in het MBO. Beide sectoren hebben hun eigen specifieke kenmerken in bijvoorbeeld type studenten, onderwijs dat gegeven wordt en de wijze waarop ze georganiseerd zijn. Voor deze workshop zijn we in gesprek gegaan met 2 studenten die zowel op het VO als in het MBO hun stage hebben gelopen. We hebben gevraagd naar hun succeservaringen in het MBO. Dit vormt de input voor het gesprek tussen de deelnemers tijdens deze workshop.

26. EEN PLG VAN PO-LEERKRACHTEN EN PABO- STUDENTEN OVER OPBRENGSTGERICHT WERKEN

Marjan Glas (Docent Onderwijskunde van HZ University of Applied Sciences Vlissingen)

PO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL D

Vierdejaars pabo studenten en groepsmentoren vormen samen een PLG rondom het thema 'opbrengstgericht werken'. Ze onderzoeken een casus met behulp van de Soft System Methodology. Een onderzoeksmethodologie die het hele systeem in kaart brengt en door interviews met stakeholders in de casus hun beeld van de situatie verheldert. Acties die gewenst zijn om een verbetering te realiseren komen in samenspraak met alle betrokkenen tot stand. Hoe is het om in een PLG deze methodologie toe te passen en wat levert het op aan inzichten?

27. DE KRACHT VAN GOED MENTORSCHAP

Marie José Demarteau (Adviseur Onderwijs en Ontwikkeling, Stichting Flore)

PO

RONDE 2A: 16.30-17.00 + 2B: 17.15-17.45 UUR

KLEINE RESTAURANT – TAFEL B

Hoe pakt de mentor de actieve begeleidingsrol en hoe krijgt een student een goed beeld van het onderwijs van de toekomst? Met deze 2 vragen is de opleider van stichting Flore aan de slag gegaan. Samen met 2 hogescholen is een training ontwikkeld voor mentoren waarmee de mentor handvatten en inzichten krijgt om de student in de praktijk te begeleiden én gaat nadenken over zijn rolmodel als onderwijsdeskundige.